بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

İSLAM KAHRAMANLARI

SERİ 4

HZ. EBÛ UBEYDE B. CERRÂH

Kur'an ve Sahih Hadislere Göre Ümmetin Emîni ve Şam'ın Fatihi

۞إِنَّ ٱللَّهَ يَأۡمُرُكُمۡ أَن تُؤَدُّواْ ٱلۡأَمَٰنَٰتِ إِلَىٰٓ أَهۡلِهَا وَإِذَا حَكَمۡتُم بَيۡنَ ٱلنَّاسِ أَن تَحۡكُمُواْ بِٱلۡعَدۡلِۚ إِنَّ ٱللَّهَ نِعِمَّا يَعِظُكُم بِهِۦٓۗ إِنَّ ٱللَّهَ كَانَ سَمِيعَۢا بَصِيرًا ٥٨

"Hiç şüphesiz Allah size, emanetleri ehline teslim etmenizi ve insanlar arasında hükmettiğiniz zaman adaletle hükmetmenizi emreder. Allah size ne güzel öğüt veriyor. Şüphesiz Allah işitir ve görür"

Nisâ Sûresi 4:58

HJ CHE ALİM HJ CHE HARON

quranscience.my | facebook.com/QuranScienceMY

Ücretsiz dijital sürümü okumak için okutun: quranscience.my

© 2026 M / 1448 H quranscience.my — ücretsiz kitap. Satılamaz.

TEŞEKKÜR

Emanetleri ehline vermemizi emreden Allah'a hamd olsun. Efendimiz Peygamberimiz Muhammed'e ﷺ, onun âline ve ashabına — özellikle onun "bu ümmetin emîni" diye adlandırdığı Ebû Ubeyde b. Cerrâh'a رضى الله عنه — salât ve selâm olsun.

Bu kitap özellikle sevgili eşime ithaf edilmiştir,

ZAHARAH MOHD LATİF;

sevgili çocuklarıma,

MUHAMMAD HAFİZ, NOOR HAZWANİ, ABDUL HAKİM, NOOR HİDAYAH, NOR AQİLA ve **NOR ATİQAH**;

ve damatlarımla gelinlerime,

FAZİLAH, MALEK, HANİN, FAİRİZAL ve **FİRWAN**.

İslam Kahramanları'nın bu dördüncü kitabı, Ebû Ubeyde b. Cerrâh'ın رضى الله عنه hayatını anlatır: ilk Müslümanlardan, cennetle müjdelenen on sahâbîden biri, Habat seriyyesinin komutanı, Şam'ı fetheden başkomutan ve ordusuyla birlikte Amvâs vebasında vefat eden zâhid vali. Allah bu ilmi faydalı ilimlerden — 'ilmun yuntefe'u bih — eylesin.

© 2026 M / 1448 H Tüm hakları saklıdır Hj Che Alim Hj Che Haron — Müslümanlar için ücretsizdir

BU E-KİTABIN KAPAĞI HAKKINDA

Bu e-kitabın kapağında hiçbir insan veya hayvan tasvir edilmemiştir. Kapakta gün doğarken ***Şam diyarının yeşil ovaları*** resmedilmiştir: kadim zeytin ağaçlarıyla kaplı tepeler, sabah sisine bürünmüş bir nehir vadisi ve ufukta dağlar. Ebû Ubeyde bu topraklarda İslam ordularına komuta etmiş, burada vefat edip defnedilmiştir.

Büyük bir kayanın üzerinde birkaç mütevazı eşya durur: ***eskimiş deri kınıyla bir kılıç, deri bir kalkan ve bir deve semeri***. Bunlar, Ömer b. Hattâb'ın Şam valisi Ebû Ubeyde'nin evine girip orada kılıcından, kalkanından ve semerinden başka bir şey bulamadığı kıssayı hatırlatır.

Bu eşyaların önünde sabah ışığında parlayan ***büyük bir demir anahtar*** durur. Anahtar, Resûlullah'ın ﷺ

Ebû Ubeyde'yi "bu ümmetin emîni" diye adlandırmasına sebep olan ***emanet*** sıfatını simgeler (Sahîh-i Buhârî 3744). Sağda bir mızrağın ucunda dalgalanan ***beyaz sancak***, onun Şam'daki başkomutanlığını simgeler.

Alttaki ***lacivert şerit***, ***ince altın çizgilerle*** çerçevelenmiş olup yazarın adının yer aldığı alandır — İslam Kahramanları kapaklarının hepsi uyumlu olsun diye Seri 1'den Seri 3'e kadarki kapaklarda olduğu gibi.

© 2026 M / 1448 H Tüm hakları saklıdır Hj Che Alim Hj Che Haron — Müslümanlar için ücretsizdir

İÇİNDEKİLER

HZ. EBÛ UBEYDE B. CERRÂH 5
1. EBÛ UBEYDE KİMDİR? 6
2. İLK MÜSLÜMANLARDAN 7
3. BEDİR: İMANIN EN AĞIR İMTİHANI 8
4. UHUD: RESÛLULLAH ﷺ İÇİN KIRILAN DİŞLER 10
5. EMÎNÜ'L-ÜMME: ÜMMETİN EMÎNİ 11
6. HABAT SERİYYESİ: AÇLIKTA LİDERLİK 13
7. ZÂTÜSSELÂSİL: BİRLİK İÇİN GERİ ÇEKİLMEK 15
8. NECRÂN: "GERÇEKTEN GÜVENİLİR BİR ADAM" 17
9. CENNETLE MÜJDELENEN ON KİŞİDEN 18
10. SAKÎFE: HALİFELİK ADAYI 19
11. ŞAM'IN BAŞKOMUTANI 21
12. DIMAŞK, FAHL VE HUMUS 22
13. YERMÜK VE KUDÜS 23
14. BİR VALİNİN EVİ 24
15. SERĞ'DE VEBA: "ALLAH'IN KADERİNDEN ALLAH'IN KADERİNE" 25
16. AMVÂS VEBASI VE VEFATI 27
17. EBÛ UBEYDE'NİN AHLAKI 28
18. EBÛ UBEYDE KISSALARININ KAYNAKLARI 29
19. EBÛ UBEYDE KISSASINDAKİ ŞAHSİYETLER 30
20. EBÛ UBEYDE KISSASINDAKİ YERLER 31
21. EBÛ UBEYDE'NİN HAYAT KRONOLOJİSİ 32
22. EBÛ UBEYDE HAKKINDA SIK SORULAN SORULAR 33
23. DERSLER VE SONUÇ 35
KAYNAKÇA 36
DESTEK VE BAĞIŞ 37

Renk rehberi: yeşil kutu = Kur'an ayeti; altın kutu = hadis; kahverengi kutu = siyer notu (siyer kitaplarının rivayeti); mavi tablo = karşılaştırma.

© 2026 M / 1448 H Tüm hakları saklıdır Hj Che Alim Hj Che Haron — Müslümanlar için ücretsizdir

HZ. EBÛ UBEYDE B. CERRÂH

Her ümmetin en güvenilir bir insanı vardır. Resûlullah ﷺ bu ümmetin en güvenilir insanını bizzat adıyla bildirdi: ***Ebû Ubeyde b. Cerrâh*** رضى الله عنه. ***"Emînü'l-ümme"*** (ümmetin emîni) unvanı başka hiç kimseye verilmedi.

Ebû Ubeyde ilk Müslümanlardan, cennetle müjdelenen on sahâbîden biri ve Şam'ı fetheden başkomutandı. Buna rağmen öyle sade yaşadı ki, Ömer b. Hattâb evinde gördüklerine bakıp ağladı.

Bu e-kitap ***İslam Kahramanları*** serisinin dördüncüsüdür. Önceki kitaplarda olduğu gibi, Ebû Ubeyde'nin رضى الله عنه hayatı önce Kur'an'dan ve sahih hadislerden, sonra güvenilir siyer ve tarih kitaplarından derlenmiştir. Her rivayetin kaynağı belirtilir. Meşhur ama senedi zayıf olan hikâyeler dürüstçe açıklanır.

Ebû Ubeyde'nin kıssası emanet, tevazu ve yumuşak liderlik kıssasıdır. Sesini yükseltmeden büyük bir orduyu yönetti, birlik için geri çekildi ve kendini kurtarmak yerine askerleriyle birlikte ölmeyi seçti.

© 2026 M / 1448 H Tüm hakları saklıdır Hj Che Alim Hj Che Haron — Müslümanlar için ücretsizdir

EBÛ UBEYDE KİMDİR?

Tam adı ***Âmir b. Abdullah b. Cerrâh*** el-Fihrî el-Kureşî'dir. Daha çok künyesi ***Ebû Ubeyde*** ile tanınmış, dedesi Cerrâh'a nispet edilmiştir. Nesebi Resûlullah'ın ﷺ nesebiyle Fihr b. Mâlik'te, yani Kureyş'te birleşir.

Hicretten yaklaşık kırk yıl önce (miladi 583 civarı) Mekke'de doğdu; Resûlullah'tan ﷺ aşağı yukarı on bir yaş küçüktü. Biyografi kitapları onu uzun boylu, zayıf, sakin yüzlü ve seyrek sakallı bir adam olarak tarif eder.

ADI VE LAKAPLARI

AD VEYA LAKAP	AÇIKLAMA
Âmir b. Abdullah	Asıl adı
Ebû Ubeyde	En çok bilinen künyesi
İbnü'l-Cerrâh	Dedesi Cerrâh'a nispetle
Emînü'l-ümme	"Ümmetin emîni"; Resûlullah'ın ﷺ verdiği unvan (Sahîh-i Buhârî 3744)
el-Esrem	"Ön dişleri kırık olan"; Uhud'da dişleri düştüğü için (4. bölüm)

ALINACAK DERSLER

Ebû Ubeyde servetiyle ya da ailesinin mevkiiyle tanınmadı; sıfatlarıyla tanındı: emanet, tevazu ve yumuşaklık. Gerçek şeref yalnızca soydan değil, ahlaktan gelir.

© 2026 M / 1448 H Tüm hakları saklıdır Hj Che Alim Hj Che Haron — Müslümanlar için ücretsizdir

İLK MÜSLÜMANLARDAN

Ebû Ubeyde, Mekke'de davetin ilk günlerinde, Resûlullah ﷺ Dârü'l-Erkam'a girmeden önce Müslüman oldu. İbn İshâk'a göre ***Ebû Bekir es-Sıddîk***'ın رضى الله عنه davetiyle, Osman b. Maz'ûn, Abdurrahman b. Avf ve diğerleriyle birlikte İslam'a girdi.

SİYER NOTU: HİCRET VE KARDEŞLİK

Bazı rivayetlere göre Ebû Ubeyde ikinci Habeşistan hicretine de katıldı, sonra Mekke'ye döndü ve Müslümanlarla birlikte Medine'ye hicret etti.

Medine'de Resûlullah ﷺ muhacirlerle ensar arasında kardeşlik kurdu. Enes b. Mâlik رضى الله عنه, Resûlullah'ın ﷺ Ebû Ubeyde ile ***Ebû Talha el-Ensârî*** arasında kardeşlik kurduğunu rivayet eder (Sahîh-i Müslim 2528).

KAYNAK:
İbn Hişâm, es-Sîretü'n-Nebeviyye, ilk Müslüman olanlar bölümü; İbn Sa'd, et-Tabakâtü'l-Kübrâ.

Allah, muhacir ve ensardan imanda ilk önce gelenleri över; Ebû Ubeyde de onlardandır:

TEVBE SÛRESİ 9:100

وَٱلسَّٰبِقُونَ ٱلْأَوَّلُونَ مِنَ ٱلْمُهَٰجِرِينَ وَٱلْأَنصَارِ وَٱلَّذِينَ ٱتَّبَعُوهُم بِإِحْسَٰنٍ
رَّضِيَ ٱللَّهُ عَنْهُمْ وَرَضُوا۟ عَنْهُ وَأَعَدَّ لَهُمْ جَنَّٰتٍ تَجْرِى تَحْتَهَا ٱلْأَنْهَٰرُ خَٰلِدِينَ
فِيهَآ أَبَدًا ۚ ذَٰلِكَ ٱلْفَوْزُ ٱلْعَظِيمُ ﴿١٠٠﴾

İyilik yarışında önceliği kazanan Muhacirler ve Ensar ile, onlara güzelce uyanlardan Allah hoşnut olmuştur, onlar da Allah'tan hoşnuddurlar. Allah onlara, içinde temelli ve ebedi kalacakları, içlerinden ırmaklar akan cennetler hazırlamıştır; işte büyük kurtuluş budur.

Meal: Diyanet İşleri Başkanlığı — quran.com/9:100

ALINACAK DERSLER

Ebû Ubeyde, İslam henüz zayıf ve mensupları azken davete icabet etti; İslam'ın güçlenmesini beklemedi. Hakkı yaygınlaşmadan önce kabul etme cesareti, samimi imanın alametidir.

BEDİR: İMANIN EN AĞIR İMTİHANI

Bedir Savaşı'nda (Ramazan, hicrî 2) Ebû Ubeyde Müslümanların safında savaştı. Kureyş'in safında ise henüz putperest olan kendi babası Abdullah b. Cerrâh vardı.

TEFSİR NOTU: EBÛ UBEYDE VE BABASI

Rivayete göre Ebû Ubeyde'nin babası Bedir meydanında defalarca oğlunu aradı, Ebû Ubeyde ise ondan kaçındı. Babası ısrar edince Ebû Ubeyde sonunda onu öldürdü.

Bazı müfessirler Mücâdele Sûresi'nin 22. âyetinin bu olay hakkında indiğini söyler; ancak âyetin anlamı geneldir.

Rivayetin durumu: Bu rivayet meşhurdur, ancak senedi mürseldir (sahâbî halkasında kopukluk vardır), bu yüzden zayıftır. Bazı tarihçiler Ebû Ubeyde'nin babasının İslam'dan önce öldüğünü söyler. Kesin olan şudur: âyet, bu kıssaya bağlı olmaksızın doğru bir ilke ortaya koyar.

KAYNAK:
Taberânî; Hâkim, el-Müstedrek; Beyhakî; İbn Kesîr, Tefsîru'l-Kur'âni'l-Azîm (Mücâdele 58:22); İbn Hacer, el-İsâbe.

Kastedilen âyet şudur:

MÜCÂDELE SÛRESİ 58:22

لَّا تَجِدُ قَوْمًا يُؤْمِنُونَ بِٱللَّهِ وَٱلْيَوْمِ ٱلْءَاخِرِ يُوَآدُّونَ مَنْ حَآدَّ ٱللَّهَ وَرَسُولَهُۥ وَلَوْ كَانُوٓاْ ءَابَآءَهُمْ أَوْ أَبْنَآءَهُمْ أَوْ إِخْوَٰنَهُمْ أَوْ عَشِيرَتَهُمْ ۚ أُوْلَٰٓئِكَ كَتَبَ فِى قُلُوبِهِمُ ٱلْإِيمَٰنَ وَأَيَّدَهُم بِرُوحٍ مِّنْهُ ۖ وَيُدْخِلُهُمْ جَنَّٰتٍ تَجْرِى مِن تَحْتِهَا ٱلْأَنْهَٰرُ خَٰلِدِينَ فِيهَا ۚ رَضِىَ ٱللَّهُ عَنْهُمْ وَرَضُواْ عَنْهُ ۚ أُوْلَٰٓئِكَ حِزْبُ ٱللَّهِ ۚ أَلَآ إِنَّ حِزْبَ ٱللَّهِ هُمُ ٱلْمُفْلِحُونَ ﴿٢٢﴾

Allah'a ve ahiret gününe inanan bir milletin, babaları veya oğulları veya kardeşleri ya da akrabaları olsa bile Allah'a ve Peygamberine karşı gelenlere, sevgi beslediklerini görmezsin. İşte Allah, imanı bunların kalblerine yazmış, katından bir nur ile onları desteklemiştir. Onları, içlerinden ırmaklar akan, içinde temelli kalacakları cennetlere koyar. Allah onlardan hoşnut olmuştur, onlar da Allah'tan hoşnut olmuştur. İşte bunlar, Allah'tan yana olanlardır. İyi bilin ki, saadete erecek olanlar, Allah'tan yana olanlardır

Meal: Diyanet İşleri Başkanlığı — quran.com/58:22

ALINACAK DERSLER

Bu âyet, Allah'a ve Resûlü'ne sevginin, en yakınlarımızla imtihan edilsek bile önde gelmesi gerektiğini öğretir. Bununla birlikte İslam, dine karşı savaşmadıkları sürece gayrimüslim anne babaya iyilik etmeyi de

emreder (Lokmân Sûresi 31:15). Savaş meydanındaki imtihan olağanüstü bir durumdur; gündelik hayat için örnek değildir.

© 2026 M / 1448 H Tüm hakları saklıdır Hj Che Alim Hj Che Haron — Müslümanlar için ücretsizdir

UHUD: RESÛLULLAH ﷺ İÇİN KIRILAN DİŞLER

Uhud Savaşı'nda (Şevval, hicrî 3), arkadan gelen saldırının ardından İslam ordusu dağıldığında, küçük bir sahâbî topluluğu Resûlullah'ın ﷺ etrafında sebat etti. Ebû Ubeyde de onlardandı.

SİYER NOTU: MİĞFERİN İKİ HALKASI

Ebû Bekir es-Sıddîk'tan رضى الله عنه rivayet edildiğine göre, Resûlullah'ın ﷺ miğferinden iki halka yanağına batmıştı. Ebû Bekir onları çıkarmak için koştu, fakat Ebû Ubeyde: "Allah aşkına, bırak ben yapayım" dedi.

Ebû Ubeyde, Resûlullah'ı ﷺ incitmemek için ilk halkayı dişleriyle yavaşça çekti ve ön dişlerinden biri düştü.

Sonra ikinci halkayı çekti, diğer ön dişi de düştü. O günden sonra ***el-Esrem*** (ön dişleri kırık) diye anıldı. Tarihçiler, ön dişleri kırık olduğu hâlde Ebû Ubeyde'den daha güzel görünen kimse olmadığını söyler.

Rivayetin durumu: Bu kıssayı İbn Sa'd, İbn Hibbân ve Hâkim rivayet eder. Âlimler senedinin kuvveti hakkında ihtilaf etmiştir; siyer kitaplarında yaygın olarak kabul görmüştür.

KAYNAK:
İbn Sa'd, et-Tabakâtü'l-Kübrâ; İbn Hibbân, es-Sahîh; Hâkim, el-Müstedrek; İbn Kesîr, el-Bidâye ve'n-Nihâye.

ALINACAK DERSLER

Ebû Ubeyde, Resûlullah'a ﷺ hizmet ederken kendi kaybını hesaba katmadı; Peygamber ﷺ daha fazla incinmesin diye acıyı kendine seçti. Resûlullah'a ﷺ gerçek sevgi sözle değil, fedakârlıkla gösterilir.

EMÎNÜ'L-ÜMME: ÜMMETİN EMÎNİ

Resûlullah ﷺ bazı ashabına özel unvanlar verdi. Ebû Ubeyde, kendisine en çok yakışan unvanı aldı:

HADİS — SAHÎH-İ BUHÂRÎ, NO. 3744

حَدَّثَنَا عَمْرُو بْنُ عَلِيٍّ، حَدَّثَنَا عَبْدُ الأَعْلَى، حَدَّثَنَا خَالِدٌ، عَنْ أَبِي قِلاَبَةَ، قَالَ حَدَّثَنِي أَنَسُ بْنُ مَالِك، أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صلى الله عليه وسلم قَالَ " إِنَّ لِكُلِّ أُمَّةٍ أَمِينًا، وَإِنَّ أَمِينَنَا أَيَّتُهَا الأُمَّةُ أَبُو عُبَيْدَةَ بْنُ الْجَرَّاحِ ".

TERCÜME:

Enes b. Mâlik رضى الله عنه, Resûlullah'ın ﷺ şöyle buyurduğunu rivayet etti: ***"Her ümmetin bir emîni vardır.***

Ey ümmet! Bizim emînimiz de Ebû Ubeyde b. Cerrâh'tır."

SENED İmam Buhârî'nin rivayet zinciri (talebeden hocaya): Amr b. Ali el-Fellâs ← Abdülalâ b. Abdülalâ ← Hâlid el-Hazzâ ← Ebû Kılâbe ← Enes b. Mâlik رضى الله عنه.

KAYNAK: İmam Buhârî, Sahîh-i Buhârî, Kitâbü Fezâili Ashâbi'n-Nebî ﷺ, Ebû Ubeyde b. Cerrâh'ın Menkıbeleri Bâbı, Hadis No. 3744.

DERECE: SAHİH — hadis âlimlerinin ittifakıyla Kur'an'dan sonra en sahih kitap olan Sahîh-i Buhârî'de yer alır.

Kaynak: sunnah.com/bukhari:3744

Sahâbîlerin hepsi güvenilirdi. Ancak âlimler, Ebû Ubeyde'ye bu unvanın verilmesinin sebebini, emanetin onda diğer sıfatlarından daha belirgin olması ile açıklar. Allah her mümine emanetleri yerine getirmesini emreder:

NİSÂ SÛRESİ 4:58

۞إِنَّ ٱللَّهَ يَأۡمُرُكُمۡ أَن تُؤَدُّواْ ٱلۡأَمَٰنَٰتِ إِلَىٰٓ أَهۡلِهَا وَإِذَا حَكَمۡتُم بَيۡنَ ٱلنَّاسِ أَن تَحۡكُمُواْ بِٱلۡعَدۡلِۚ إِنَّ ٱللَّهَ نِعِمَّا يَعِظُكُم بِهِۦٓۗ إِنَّ ٱللَّهَ كَانَ سَمِيعَۢا بَصِيرٗا ٥٨

Hiç şüphesiz Allah size, emanetleri ehline teslim etmenizi ve insanlar arasında hükmettiğiniz zaman adaletle hükmetmenizi emreder. Allah size ne güzel öğüt veriyor. Şüphesiz Allah işitir ve görür

Meal: Diyanet İşleri Başkanlığı — quran.com/4:58

ALINACAK DERSLER

Emanet yalnızca başkalarının malını korumak değildir; makamı, ilmi, sırları, zamanı ve sorumluluğu da kapsar. Ebû Ubeyde başkomutanlık makamını ve büyük ganimetleri elinde tuttu, ama hakkı olmayan hiçbir şeyi asla almadı.

© 2026 M / 1448 H Tüm hakları saklıdır Hj Che Alim Hj Che Haron — Müslümanlar için ücretsizdir

HABAT SERİYYESİ: AÇLIKTA LİDERLİK

Hicrî 8. yılda Resûlullah ﷺ, Kureyş kervanlarını gözetlemek için sahile 300 kişilik bir birlik gönderdi ve başlarına Ebû Ubeyde'yi komutan tayin etti. Azıkları tükendi ve şiddetli bir açlığa düştüler:

HADİS — SAHÎH-İ BUHÂRÎ, NO. 4361

حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ، حَدَّثَنَا سُفْيَانُ، قَالَ الَّذِي حَفِظْنَاهُ مِنْ عَمْرِو بْنِ دِينَارٍ قَالَ سَمِعْتُ جَابِرَ بْنَ عَبْدِ اللَّهِ، يَقُولُ بَعَثَنَا رَسُولُ اللَّهِ صلى الله عليه وسلم ثَلاَثَمِائَةِ رَاكِبٍ أَمِيرُنَا أَبُو عُبَيْدَةَ بْنُ الْجَرَّاحِ نَرْصُدُ عِيرَ قُرَيْشٍ، فَأَقَمْنَا بِالسَّاحِلِ نِصْفَ شَهْرٍ فَأَصَابَنَا جُوعٌ شَدِيدٌ حَتَّى أَكَلْنَا الْخَبَطَ، فَسُمِّيَ ذَلِكَ الْجَيْشُ جَيْشَ الْخَبَطِ، فَأَلْقَى لَنَا الْبَحْرُ دَابَّةً يُقَالُ لَهَا الْعَنْبَرُ، فَأَكَلْنَا مِنْهُ نِصْفَ شَهْرٍ وَادَّهَنَّا مِنْ وَدَكِهِ حَتَّى ثَابَتْ إِلَيْنَا أَجْسَامُنَا، فَأَخَذَ أَبُو عُبَيْدَةَ ضِلَعًا مِنْ أَضْلاَعِهِ فَنَصَبَهُ فَعَمَدَ إِلَى أَطْوَلِ رَجُلٍ مَعَهُ ـ قَالَ سُفْيَانُ مَرَّةً ضِلَعًا مِنْ أَضْلاَعِهِ فَنَصَبَهُ وَأَخَذَ رَجُلاً وَبَعِيرًا ـ فَمَرَّ تَحْتَهُ قَالَ جَابِرٌ وَكَانَ رَجُلٌ مِنَ الْقَوْمِ نَحَرَ ثَلاَثَ جَزَائِرَ، ثُمَّ نَحَرَ ثَلاَثَ جَزَائِرَ، ثُمَّ نَحَرَ ثَلاَثَ جَزَائِرَ، ثُمَّ إِنَّ أَبَا عُبَيْدَةَ نَهَاهُ. وَكَانَ عَمْرٌو يَقُولُ أَخْبَرَنَا أَبُو صَالِحٍ أَنَّ قَيْسَ بْنَ سَعْدٍ قَالَ لأَبِيهِ كُنْتُ فِي الْجَيْشِ فَجَاعُوا. قَالَ انْحَرْ. قَالَ نَحَرْتُ. قَالَ ثُمَّ جَاعُوا قَالَ انْحَرْ. قَالَ نَحَرْتُ. قَالَ ثُمَّ جَاعُوا قَالَ انْحَرْ. قَالَ نَحَرْتُ ثُمَّ جَاعُوا قَالَ انْحَرْ. قَالَ نُهِيتُ.

TERCÜME:

Câbir b. Abdullah dedi ki: Resûlullah ﷺ bizi, üç yüz süvari olarak, ***başımızda Ebû Ubeyde b. Cerrâh komutan olduğu hâlde***, Kureyş kervanlarını gözetlemeye gönderdi. Sahilde yarım ay kaldık ve öyle şiddetli bir açlığa düştük ki ağaç yapraklarını (*habat*) yedik. Bu yüzden o orduya ***Habat ordusu*** denildi. Sonra deniz bize Anber denilen bir canlı (balina) attı. Yarım ay ondan yedik, yağını vücudumuza sürdük; sonunda bedenlerimiz sağlığına kavuştu. Ebû Ubeyde onun kaburgalarından birini alıp dikti, sonra yanındaki en uzun adamı seçti — Süfyân'ın bir rivayetinde: bir adam ve bir deve aldı — ve adam onun altından geçti. Câbir dedi ki: Topluluk içinde bir adam üç deve kesti, sonra üç deve daha kesti, sonra üç deve daha kesti; sonra Ebû Ubeyde onu bundan menetti. Amr dedi ki: Ebû Sâlih bize anlattı ki, Kays b. Sa'd babasına: "Orduda idim, açlık çektiler" dedi. Babası: "Kes" dedi. Kays: "Kestim" dedi. … Dördüncüsünde: "Menedildim" dedi.

SENED İmam Buhârî'nin rivayet zinciri (talebeden hocaya): Ali b. Abdullah el-Medînî ← Süfyân b. Uyeyne ← Amr b. Dînâr ← Câbir b. Abdullah رضي الله عنهما.

KAYNAK: İmam Buhârî, Sahîh-i Buhârî, Kitâbü'l-Meğâzî, Sîfü'l-Bahr Gazvesi Bâbı, Hadis No. 4361.

DERECE: SAHİH — hadis âlimlerinin ittifakıyla Kur'an'dan sonra en sahih kitap olan Sahîh-i Buhârî'de yer alır.

Kaynak: sunnah.com/bukhari:4361

Müslim'in rivayetinde Câbir, bundan önce Ebû Ubeyde'nin her adama günde bir hurma verdiğini, onların da onu bebeğin süt emdiği gibi emdiklerini anlatır (Sahîh-i Müslim 1935). Döndüklerinde Resûlullah ﷺ bunun Allah'ın onlar için çıkardığı bir rızık olduğunu söyledi ve kendisi de ondan yedi.

ALINACAK DERSLER

Güvenilir lider zorlukta kendini öne koymaz. Ebû Ubeyde yiyeceği adaletle, hurma hurma paylaştırdı. Ordunun evine dönememesinden korkarak Kays'ı binek develerini kesmekten de men etti. Liderlik, yalnızca bugünün sorununu çözmek değil, herkesin selametini korumaktır.

© 2026 M / 1448 H Tüm hakları saklıdır Hj Che Alim Hj Che Haron — Müslümanlar için ücretsizdir

ZÂTÜSSELÂSİL: BİRLİK İÇİN GERİ ÇEKİLMEK

Hicrî 8. yılın Cemâziyelâhir ayında Resûlullah ﷺ, Amr b. Âs'ı Şam sınırındaki Zâtüsselâsil'e gönderdi. Düşman kalabalık çıkınca Amr takviye istedi. Resûlullah ﷺ, aralarında Ebû Bekir ve Ömer'in de bulunduğu 200 kişiyi Ebû Ubeyde'nin komutasında gönderdi.

SİYER NOTU: "SEN BANA İSYAN ETSEN DE BEN SANA İTAAT EDERİM"

Ebû Ubeyde'nin birliği gelince, namazı kimin kıldıracağı ve komutayı kimin alacağı meselesi ortaya çıktı. Amr: "Siz bana takviye olarak geldiniz, emîr benim" dedi. Bazı sahâbîler Ebû Ubeyde'nin daha layık olduğunu düşündü.

Ebû Ubeyde dedi ki: ***"Resûlullah ﷺ bana ihtilaf etmememizi tembihledi. Allah'a yemin olsun, sen bana isyan etsen de ben sana itaat ederim."*** Böylece komutayı Amr'a bıraktı ve onun arkasında namaz kıldı.

KAYNAK:
İbn Hişâm, es-Sîretü'n-Nebeviyye, Zâtüsselâsil Seriyyesi bölümü; İbn Kesîr, el-Bidâye ve'n-Nihâye.

Allah, sahâbeyi düşmana karşı çetin, kendi aralarında ise merhametli olarak vasfeder:

FETİH SÛRESİ 48:29

مُّحَمَّدٌ رَّسُولُ ٱللَّهِ ۚ وَٱلَّذِينَ مَعَهُۥٓ أَشِدَّآءُ عَلَى ٱلْكُفَّارِ رُحَمَآءُ بَيْنَهُمْ ۖ تَرَىٰهُمْ رُكَّعًا سُجَّدًا يَبْتَغُونَ فَضْلًا مِّنَ ٱللَّهِ وَرِضْوَٰنًا ۖ سِيمَاهُمْ فِى وُجُوهِهِم مِّنْ أَثَرِ ٱلسُّجُودِ ۚ ذَٰلِكَ مَثَلُهُمْ فِى ٱلتَّوْرَىٰةِ ۚ وَمَثَلُهُمْ فِى ٱلْإِنجِيلِ كَزَرْعٍ أَخْرَجَ شَطْـَٔهُۥ فَـَٔازَرَهُۥ فَٱسْتَغْلَظَ فَٱسْتَوَىٰ عَلَىٰ سُوقِهِۦ يُعْجِبُ ٱلزُّرَّاعَ لِيَغِيظَ بِهِمُ ٱلْكُفَّارَ ۗ وَعَدَ ٱللَّهُ ٱلَّذِينَ ءَامَنُوا۟ وَعَمِلُوا۟ ٱلصَّٰلِحَٰتِ مِنْهُم مَّغْفِرَةً وَأَجْرًا عَظِيمًۢا ﴿٢٩﴾

Muhammed Allah'ın elçisidir. Onun beraberinde bulunanlar, inkarcılara karşı sert, birbirlerine merhametlidirler. Onları rükua varırken, secde ederken, Allah'tan lütuf ve hoşnudluk dilerken görürsün. Onlar, yüzlerindeki secde izi ile tanınırlar. İşte bu, onların Tevrat'ta anlatılan vasıflarıdır. İncil'de de şöyle vasıflandırılmışlardı: Filizini çıkarmış, onu kuvvetlendirmiş, kalınlaşmış, gövdesi üzerine dikilmiş, ekincilerin hoşuna giden ekin gibidirler. Allah böylece bunları çoğaltıp kuvvetlendirmekle inkarcıları öfkelendirir. Allah, inanıp yararlı işler işleyenlere, bağışlama ve büyük ecir vadetmiştir

Meal: Diyanet İşleri Başkanlığı — quran.com/48:29

ALINACAK DERSLER

Ebû Ubeyde daha önce Müslüman olmuştu ve rütbesi daha yüksekti; yine de birlik için geri çekildi. İslam ordusunun bir makam yüzünden bölünmesini istemedi. Güvenilir insan makam için yarışmaz; daha büyük hedefi korur.

© 2026 M / 1448 H Tüm hakları saklıdır Hj Che Alim Hj Che Haron — Müslümanlar için ücretsizdir

NECRÂN: "GERÇEKTEN GÜVENİLİR BİR ADAM"

Hicrî 9 ya da 10. yılda Necrân'dan Hristiyan bir heyet Medine'ye geldi. Resûlullah ﷺ ile görüştükten sonra mübâheleyi (karşılıklı lanetleşme) reddettiler ve barış antlaşması yapmayı seçtiler. Yanlarında güvenilir bir adamın gönderilmesini istediler:

HADİS — SAHÎH-İ BUHÂRÎ, NO. 4380

حَدَّثَنِي عَبَّاسُ بْنُ الْحُسَيْنِ، حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ آدَمَ، عَنْ إِسْرَائِيلَ، عَنْ أَبِي إِسْحَاقَ، عَنْ صِلَةَ بْنِ زُفَرَ، عَنْ حُذَيْفَةَ، قَالَ جَاءَ الْعَاقِبُ وَالسَّيِّدُ صَاحِبَا نَجْرَانَ إِلَى رَسُولِ اللَّهِ صلى الله عليه وسلم يُرِيدَانِ أَنْ يُلاَعِنَاهُ، قَالَ فَقَالَ أَحَدُهُمَا لِصَاحِبِهِ لاَ تَفْعَلْ، فَوَاللَّهِ لَئِنْ كَانَ نَبِيًّا فَلاَعَنَّا، لاَ نُفْلِحُ نَحْنُ وَلاَ عَقِبُنَا مِنْ بَعْدِنَا. قَالاَ إِنَّا نُعْطِيكَ مَا سَأَلْتَنَا، وَابْعَثْ مَعَنَا رَجُلاً أَمِينًا، وَلاَ تَبْعَثْ مَعَنَا إِلاَّ أَمِينًا. فَقَالَ " لأَبْعَثَنَّ مَعَكُمْ رَجُلاً أَمِينًا حَقَّ أَمِينٍ ". فَاسْتَشْرَفَ لَهُ أَصْحَابُ رَسُولِ اللَّهِ صلى الله عليه وسلم فَقَالَ " قُمْ يَا أَبَا عُبَيْدَةَ بْنَ الْجَرَّاحِ ". فَلَمَّا قَامَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صلى الله عليه وسلم " هَذَا أَمِينُ هَذِهِ الأُمَّةِ ".

TERCÜME:

Huzeyfe رضى الله عنه dedi ki: Necrân'ın iki lideri Âkıb ve Seyyid, Resûlullah ﷺ ile lanetleşmek niyetiyle ona geldiler. Biri diğerine: "Bunu yapma. Allah'a yemin olsun, eğer o gerçekten bir peygamberse ve onunla lanetleşirsek, ne biz ne de bizden sonraki neslimiz asla iflah olmayız" dedi. Sonra ikisi birden: "Senin bizden istediğini vereceğiz. Bizimle güvenilir bir adam gönder; bizimle güvenilir bir adamdan başkasını gönderme" dediler. Buyurdu ki: ***"Sizinle mutlaka güvenilir, gerçekten güvenilir bir adam göndereceğim."*** Resûlullah'ın ﷺ ashabı, her biri seçilmeyi umdu. Sonra buyurdu ki: ***"Kalk, ey Ebû Ubeyde b. Cerrâh!"*** O kalkınca Resûlullah ﷺ buyurdu ki: ***"Bu, bu ümmetin emînidir."***

SENED İmam Buhârî'nin rivayet zinciri (talebeden hocaya): Abbâs b. Hüseyin ← Yahyâ b. Âdem ← İsrâil b. Yûnus ← Ebû İshâk es-Sebîî ← Sıla b. Züfer ← Huzeyfe b. Yemân رضى الله عنه.

KAYNAK: İmam Buhârî, Sahîh-i Buhârî, Kitâbü'l-Meğâzî, Necrân Halkının Kıssası Bâbı, Hadis No. 4380.

DERECE: SAHİH — hadis âlimlerinin ittifakıyla Kur'an'dan sonra en sahih kitap olan Sahîh-i Buhârî'de yer alır.

Kaynak: sunnah.com/bukhari:4380

ALINACAK DERSLER

Ebû Ubeyde'nin güvenilirliğini yalnızca Müslümanlar tanımadı; gayrimüslimlerle ilişkilerde de ona güvenildi. Emanet, davetin en güçlü şeklidir. Muamelesinde dürüst olan kimse, başkalarının gözünde İslam'ın en güzel yüzü olur.

CENNETLE MÜJDELENEN ON KİŞİDEN

Resûlullah ﷺ bir defasında on sahâbîsinin adını sayıp hepsinin cennette olduğunu haber verdi. O listede en son adı geçen Ebû Ubeyde'ydi:

HADİS — CÂMİU'T-TİRMİZÎ, NO. 3747

حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ، قَالَ حَدَّثَنَا عَبْدُ الْعَزِيزِ بْنُ مُحَمَّدٍ، عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ حُمَيْدٍ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ عَوْفٍ، قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صلى الله عليه وسلم " أَبُو بَكْرٍ فِي الْجَنَّةِ وَعُمَرُ فِي الْجَنَّةِ وَعُثْمَانُ فِي الْجَنَّةِ وَعَلِيٌّ فِي الْجَنَّةِ وَطَلْحَةُ فِي الْجَنَّةِ وَالزُّبَيْرُ فِي الْجَنَّةِ وَعَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ عَوْفٍ فِي الْجَنَّةِ وَسَعْدٌ فِي الْجَنَّةِ وَسَعِيدٌ فِي الْجَنَّةِ وَأَبُو عُبَيْدَةَ بْنُ الْجَرَّاحِ فِي الْجَنَّةِ " . أَخْبَرَنَا أَبُو مُصْعَبٍ، قِرَاءَةً عَنْ عَبْدِ الْعَزِيزِ بْنِ مُحَمَّدٍ، عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ حُمَيْدٍ، عَنْ أَبِيهِ، عَنِ النَّبِيِّ صلى الله عليه وسلم نَحْوَهُ وَلَمْ يَذْكُرْ فِيهِ عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ عَوْفٍ . قَالَ وَقَدْ رُوِيَ هَذَا الْحَدِيثُ عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ حُمَيْدٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ سَعِيدِ بْنِ زَيْدٍ عَنِ النَّبِيِّ صلى الله عليه وسلم نَحْوَ هَذَا وَهَذَا أَصَحُّ مِنَ الْحَدِيثِ الأَوَّلِ .

TERCÜME:

Abdurrahman b. Avf رضى الله عنه dedi ki: Resûlullah ﷺ buyurdu ki: ***"Ebû Bekir cennettedir, Ömer cennettedir, Osman cennettedir, Ali cennettedir, Talha cennettedir, Zübeyr cennettedir, Abdurrahman b. Avf cennettedir, Sa'd cennettedir, Saîd cennettedir ve Ebû Ubeyde b. Cerrâh cennettedir."***

SENED İmam Tirmizî'nin rivayet zinciri (talebeden hocaya): Kuteybe b. Saîd ← Abdülazîz b. Muhammed ed-Derâverdî ← Abdurrahman b. Humeyd ← Humeyd b. Abdurrahman ← Abdurrahman b. Avf رضى الله عنه.

KAYNAK: İmam Tirmizî, Câmiu't-Tirmizî, Kitâbü'l-Menâkıb, Hadis No. 3747.

DERECE: SAHİH — Darussalam ve Elbânî sahih demiştir. Ebû Dâvûd (4649) ve İbn Mâce (133) de Saîd b. Zeyd'den rivayet etmiştir.

Kaynak: sunnah.com/tirmidhi:3747

ALINACAK DERSLER

Ebû Ubeyde dünyada cennet müjdesiyle yaşadı; ama bu haber onu gaflete düşürmedi. Hayatının sonuna kadar gayret etmeye, sade yaşamaya ve ibadet etmeye devam etti. Cennet vaadi amelini durdurmadı, şükrünü artırdı.

SAKÎFE: HALİFELİK ADAYI

Resûlullah'ın ﷺ vefatından sonra ensar, liderliği görüşmek için Benî Sâide Sakîfesi'nde toplandı. Ebû Bekir, Ömer ve Ebû Ubeyde onların yanına gitti. O müzakerede Ebû Bekir: "Ömer'e ya da Ebû Ubeyde'ye biat edin" dedi. Fakat Ömer: "Bilakis sana biat ediyoruz; sen efendimiz ve en hayırlımızsın" dedi (Sahîh-i Buhârî 3668).

Ebû Ubeyde'nin Resûlullah ﷺ katındaki yerini Âişe رضى الله عنها de dile getirmiştir:

HADİS — SAHÎH-İ MÜSLİM, NO. 2385

وَحَدَّثَنِي الْحَسَنُ بْنُ عَلِيٍّ الْحُلْوَانِيُّ، حَدَّثَنَا جَعْفَرُ بْنُ عَوْنٍ، عَنْ أَبِي عُمَيْسٍ، ح وَحَدَّثَنَا عَبْدُ بْنُ حُمَيْدٍ، - وَاللَّفْظُ لَهُ - أَخْبَرَنَا جَعْفَرُ بْنُ عَوْنٍ، أَخْبَرَنَا أَبُو عُمَيْسٍ، عَنِ ابْنِ، أَبِي مُلَيْكَةَ سَمِعْتُ عَائِشَةَ، وَسُئِلَتْ، مَنْ كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صلى الله عليه وسلم مُسْتَخْلِفًا لَوِ اسْتَخْلَفَهُ قَالَتْ أَبُو بَكْرٍ . فَقِيلَ لَهَا ثُمَّ مَنْ بَعْدَ أَبِي بَكْرٍ قَالَتْ عُمَرُ . ثُمَّ قِيلَ لَهَا مَنْ بَعْدَ عُمَرَ قَالَتْ أَبُو عُبَيْدَةَ بْنُ الْجَرَّاحِ . ثُمَّ انْتَهَتْ إِلَى هَذَا .

TERCÜME:

İbn Ebû Müleyke dedi ki: Âişe'ye şöyle sorulduğunu duydum: "Resûlullah ﷺ birini halife bırakacak olsaydı kimi bırakırdı?" Âişe: "Ebû Bekir'i" dedi. Ona: "Ebû Bekir'den sonra kimi?" denildi. "Ömer'i" dedi. Sonra ona: "Ömer'den sonra kimi?" denildi. ***"Ebû Ubeyde b. Cerrâh'ı"*** dedi. Sonra orada durdu.

SENED İmam Müslim'in rivayet zinciri (talebeden hocaya): Abd b. Humeyd ← Ca'fer b. Avn ← Ebû Umeys ← İbn Ebû Müleyke ← Âişe رضى الله عنها.

KAYNAK: İmam Müslim, Sahîh-i Müslim, Kitâbü Fezâili's-Sahâbe, Hadis No. 2385.

DERECE: SAHİH — en sahih iki hadis kitabından (Sahîhayn) biri olan Sahîh-i Müslim'de yer alır.

Kaynak: sunnah.com/muslim:2385

NOT: "EBÛ UBEYDE HAYATTA OLSAYDI…"

Rivayete göre Ömer b. Hattâb bıçaklanıp kendisinden bir halef belirlemesi istendiğinde: "Ebû Ubeyde hayatta olsaydı onu halife yapardım. Rabbim bana sorsaydı: Peygamberinin 'O bu ümmetin emînidir' dediğini işittim, derdim" dedi.

Rivayetin durumu: Ahmed rivayet etmiştir; senedi hadis âlimlerince tartışılmıştır (içinde kopukluk vardır). Anlamı, Ebû Ubeyde'nin konumuna dair sahih hadislerle uyumludur.

KAYNAK:

Müsned-i Ahmed (Müsnedü Ömer); İbn Sa'd, et-Tabakâtü'l-Kübrâ.

ALINACAK DERSLER

Ebû Ubeyde halifeliğe aday gösterildi, fakat kendisi bu makamı asla istemedi; Ebû Bekir'e gönül rızasıyla biat etti. Çoğu zaman liderliğe en layık olan, onu en az arzulayandır.

© 2026 M / 1448 H Tüm hakları saklıdır Hj Che Alim Hj Che Haron — Müslümanlar için ücretsizdir

ŞAM'IN BAŞKOMUTANI

Ebû Bekir döneminde Ebû Ubeyde, Şam'a gönderilen komutanlardan biriydi. Hâlid b. Velîd Irak'tan gelince (bkz. Seri 3), savaş meydanının komutası Hâlid'e verildi ve Ebû Ubeyde hiç çekinmeden onun emrinde savaştı.

TARİH NOTU: ÖMER'İN TAYİN MEKTUBU

Hicrî 13. yılda Ebû Bekir vefat etti ve Ömer halife oldu. İlk kararlarından biri, Hâlid'in yerine Ebû Ubeyde'yi Şam başkomutanlığına tayin etmekti.

Tarihçilere göre mektup ordu savaşırken geldi. Ebû Ubeyde, askerlerin moralini bozmamak ve Hâlid'i ordunun önünde mahcup etmemek için mektubu sakladı ve savaş bitene kadar ilan etmedi.

Hâlid bunu öğrenince Ebû Ubeyde'ye: "Allah sana rahmet etsin, neden bana söylemedin?" dedi. Ebû Ubeyde: "Savaşını bozmak istemedim. Biz dünya saltanatı peşinde değiliz; hepimiz kardeşiz" diye cevap verdi.

Rivayetin durumu: Bu kıssanın ayrıntıları tarih kitaplarında farklı lafızlarla rivayet edilir. Özü — Ebû Ubeyde'nin tayini ve onunla Hâlid arasındaki güzel ilişki — tarihçilerin ittifak ettiği bir hususdur.

KAYNAK:
Taberî, Târîhu'r-Rusül ve'l-Mülûk; İbn Kesîr, el-Bidâye ve'n-Nihâye; Zehebî, Siyeru A'lâmi'n-Nübelâ.

ALINACAK DERSLER

İki büyük komutan hiçbir anlaşmazlık olmadan yer değiştirdi. Ebû Ubeyde bir zamanlar Hâlid'in emrinde savaştı, sonra Hâlid Ebû Ubeyde'nin emrinde savaştı ve ikisi de ihlaslı kaldı. Sahâbenin ahlakı buydu: makam kalplerini değiştirmedi.

DIMAŞK, FAHL VE HUMUS

Ebû Ubeyde'nin komutasında İslam ordusu Şam'ın büyük şehirlerini birbiri ardınca fethetti. ***Dımaşk*** hicrî 14. yılda uzun bir kuşatmanın ardından fethedildi. Sonra Müslümanlar Ürdün vadisindeki ***Fahl***'da (Pella) galip geldi; ***Humus***, ***Hama*** ve diğer şehirleri fethetti.

TARİH NOTU: KALPLERİ FETHEDEN ADALET

Tarihçiler, Yermük Savaşı'ndan önce Ebû Ubeyde'nin kuvvetlerini toplamak için Humus'tan çekilmek zorunda kaldığını anlatır. Humus halkından toplanan cizyenin onlara geri verilmesini emretti ve şöyle dedi: "Onu sizi korumamız karşılığında almıştık; şimdi sizi korumaya gücümüz yetmiyor."

Humus'un Hristiyan ve Yahudi halkı: "Sizin yönetiminiz ve adaletiniz, daha önce gördüğümüz zulümden bize daha sevimlidir" dedi ve Müslümanlar dönene kadar şehri onlar adına savunacaklarına söz verdi.

Rivayetin durumu: Belâzürî ve Ebû Yûsuf, İslam tarihi ve kamu maliyesine dair erken dönem eserlerinde rivayet etmiştir.

KAYNAK:
Belâzürî, Fütûhu'l-Büldân; Ebû Yûsuf, Kitâbü'l-Harâc.

ALINACAK DERSLER

Ebû Ubeyde şehirleri yalnızca kılıçla değil, adalet ve emanetle fethetti. Cizye korumanın karşılığıydı; koruma sağlanamayınca bedel geri verildi. Böyle bir adalet her ordudan daha güçlüdür.

© 2026 M / 1448 H Tüm hakları saklıdır Hj Che Alim Hj Che Haron — Müslümanlar için ücretsizdir

YERMÜK VE KUDÜS

Hicrî 15. yılda Ebû Ubeyde'nin genel komutasındaki İslam ordusu, ***Yermük***'te büyük bir Bizans ordusuyla karşılaştı. Ebû Ubeyde, maharetinden dolayı savaş meydanının düzenini Hâlid b. Velîd'e bıraktı ve Allah büyük bir zafer nasip etti (bkz. Seri 3).

TARİH NOTU: KUDÜS'ÜN ANAHTARLARI

Yermük'ten sonra İslam ordusu ***Kudüs***'ü (İlyâ) kuşattı. Şehrin kilise reisi Patrik Sophronius, şehri barışla teslim etmeye hazırdı; ancak halifenin bizzat gelip anahtarları teslim alması şartıyla.

Ebû Ubeyde Ömer'e mektup yazdı. Ömer Şam'a geldi ve Ebû Ubeyde onu ***Câbiye***'de karşıladı. Ömer, hicrî 16 ya da 17. yılda Kudüs'ün barışla teslimini kabul etti ve halkına bir eman yazısı verdi.

Rivayetin durumu: Ayrıntılar kaynaklar arasında farklılık gösterir, ancak olayların özü tarihçilerce kabul edilmiştir.

KAYNAK:
Taberî, Târîhu'r-Rusül ve'l-Mülûk; Belâzürî, Fütûhu'l-Büldân; İbn Kesîr, el-Bidâye ve'n-Nihâye.

ALINACAK DERSLER

Hikmetli lider, işi en mahir kişiye bırakmayı bilir. Ebû Ubeyde, Hâlid'in uzmanlığından tehdit hissetmedi; onu ümmetin hayrına kullandı. Zafer, herkes doğru yere konulduğunda gelir.

© 2026 M / 1448 H Tüm hakları saklıdır Hj Che Alim Hj Che Haron — Müslümanlar için ücretsizdir

BİR VALİNİN EVİ

Ebû Ubeyde, Şam'ın komutanı ve valisi olarak geniş ve zengin bir ülkeyi yönetti. Yine de hayatı sade kaldı.

TARİH NOTU: ÖMER, EBÛ UBEYDE'NİN EVİNDE AĞLIYOR

Ömer b. Hattâb Şam'a geldiğinde Ebû Ubeyde'nin evini görmek istedi. İçeri girince orada ***kılıcından, kalkanından ve deve semerinden*** başka bir şey görmedi.

Ömer: "Başkalarının edindiği gibi neden sen de bir şeyler edinmedin?" dedi. Ebû Ubeyde: "Ey Mü'minlerin Emîri, bu beni dinlenme yerime (kabre) ulaştırmaya yeter" diye cevap verdi.

Başka bir rivayette Ömer ağlayarak şöyle dedi: ***"Dünya hepimizi değiştirdi; seni hariç, ey Ebû Ubeyde."***

Rivayetin durumu: Zühd ve biyografi kitaplarında rivayet edilmiş ve tarihçilerce yaygın olarak kabul görmüştür.

KAYNAK:
Ebû Dâvûd, ez-Zühd; İbnü'l-Mübârek, ez-Zühd; Ebû Nuaym, Hilyetü'l-Evliyâ; Zehebî, Siyeru A'lâmi'n-Nübelâ.

Bu e-kitabın kapağında bir kayanın üzerinde kılıç, kalkan ve semer ile birlikte bir anahtar görülür. Mütevazı eşyalar Ebû Ubeyde'nin zühdünü, anahtar ise taşıdığı emaneti simgeler.

ALINACAK DERSLER

Güç ve servet Ebû Ubeyde'nin kalbini değiştirmedi; dünyayı kalbinde değil, elinde tuttu. Sade yaşayan lidere halkı daha çok güvenir; çünkü onun kendini zenginleştirmek için yönetmediğini bilirler.

© 2026 M / 1448 H Tüm hakları saklıdır Hj Che Alim Hj Che Haron — Müslümanlar için ücretsizdir

SERĞ'DE VEBA: "ALLAH'IN KADERİNDEN ALLAH'IN KADERİNE"

Hicrî 17. yılda Ömer b. Hattâb Şam'a doğru yola çıktı. Şam sınırındaki ***Serğ***'de, aralarında Ebû Ubeyde'nin de bulunduğu ordu komutanlarıyla karşılaştı; onlar Şam'da veba çıktığını haber verdiler:

HADİS — SAHÎH-İ BUHÂRÎ, NO. 5729

حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ يُوسُفَ، أَخْبَرَنَا مَالِكٌ، عَنِ ابْنِ شِهَابٍ، عَنْ عَبْدِ الْحَمِيدِ بْنِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ زَيْدِ بْنِ الْخَطَّابِ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ الْحَارِثِ بْنِ نَوْفَلٍ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَبَّاسٍ، أَنَّ عُمَرَ بْنَ الْخَطَّابِ ـ رضى الله عنه ـ خَرَجَ إِلَى الشَّأْمِ حَتَّى إِذَا كَانَ بِسَرْغَ لَقِيَهُ أُمَرَاءُ الأَجْنَادِ أَبُو عُبَيْدَةَ بْنُ الْجَرَّاحِ وَأَصْحَابُهُ، فَأَخْبَرُوهُ أَنَّ الْوَبَاءَ قَدْ وَقَعَ بِأَرْضِ الشَّأْمِ. قَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ فَقَالَ عُمَرُ ادْعُ لِي الْمُهَاجِرِينَ الأَوَّلِينَ. فَدَعَاهُمْ فَاسْتَشَارَهُمْ وَأَخْبَرَهُمْ أَنَّ الْوَبَاءَ قَدْ وَقَعَ بِالشَّأْمِ فَاخْتَلَفُوا. فَقَالَ بَعْضُهُمْ قَدْ خَرَجْتَ لأَمْرٍ، وَلاَ نَرَى أَنْ تَرْجِعَ عَنْهُ. وَقَالَ بَعْضُهُمْ مَعَكَ بَقِيَّةُ النَّاسِ وَأَصْحَابُ رَسُولِ اللَّهِ صلى الله عليه وسلم وَلاَ نَرَى أَنْ تُقْدِمَهُمْ عَلَى هَذَا الْوَبَاءِ. فَقَالَ ارْتَفِعُوا عَنِّي. ثُمَّ قَالَ ادْعُوا لِي الأَنْصَارَ. فَدَعَوْتُهُمْ فَاسْتَشَارَهُمْ، فَسَلَكُوا سَبِيلَ الْمُهَاجِرِينَ، وَاخْتَلَفُوا كَاخْتِلاَفِهِمْ، فَقَالَ ارْتَفِعُوا عَنِّي. ثُمَّ قَالَ ادْعُ لِي مَنْ كَانَ هَا هُنَا مِنْ مَشْيَخَةِ قُرَيْشٍ مِنْ مُهَاجِرَةِ الْفَتْحِ. فَدَعَوْتُهُمْ، فَلَمْ يَخْتَلِفْ مِنْهُمْ عَلَيْهِ رَجُلاَنِ، فَقَالُوا نَرَى أَنْ تَرْجِعَ بِالنَّاسِ، وَلاَ تُقْدِمَهُمْ عَلَى هَذَا الْوَبَاءِ، فَنَادَى عُمَرُ فِي النَّاسِ، إِنِّي مُصَبِّحٌ عَلَى ظَهْرٍ، فَأَصْبِحُوا عَلَيْهِ. قَالَ أَبُو عُبَيْدَةَ بْنُ الْجَرَّاحِ أَفِرَارًا مِنْ قَدَرِ اللَّهِ فَقَالَ عُمَرُ لَوْ غَيْرُكَ قَالَهَا يَا أَبَا عُبَيْدَةَ، نَعَمْ نَفِرُّ مِنْ قَدَرِ اللَّهِ إِلَى قَدَرِ اللَّهِ، أَرَأَيْتَ لَوْ كَانَ لَكَ إِبِلٌ هَبَطَتْ وَادِيًا لَهُ عُدْوَتَانِ، إِحْدَاهُمَا خَصِبَةٌ، وَالأُخْرَى جَدْبَةٌ، أَلَيْسَ إِنْ رَعَيْتَ الْخَصْبَةَ رَعَيْتَهَا بِقَدَرِ اللَّهِ، وَإِنْ رَعَيْتَ الْجَدْبَةَ رَعَيْتَهَا بِقَدَرِ اللَّهِ قَالَ فَجَاءَ عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ عَوْفٍ، وَكَانَ مُتَغَيِّبًا فِي بَعْضِ حَاجَتِهِ فَقَالَ إِنَّ عِنْدِي فِي هَذَا عِلْمًا سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صلى الله عليه وسلم يَقُولُ " إِذَا سَمِعْتُمْ بِهِ بِأَرْضٍ فَلاَ تَقْدَمُوا عَلَيْهِ، وَإِذَا وَقَعَ بِأَرْضٍ وَأَنْتُمْ بِهَا فَلاَ تَخْرُجُوا فِرَارًا مِنْهُ ". قَالَ فَحَمِدَ اللَّهَ عُمَرُ ثُمَّ انْصَرَفَ.

TERCÜME:

Abdullah b. Abbas'ın rivayet ettiğine göre Ömer b. Hattâb رضى الله عنه Şam'a doğru yola çıktı. Serğ'e varınca ordu komutanları — Ebû Ubeyde b. Cerrâh ve arkadaşları — onu karşıladılar ve Şam diyarında veba çıktığını

haber verdiler. İbn Abbas dedi ki: Ömer: "İlk muhacirleri bana çağır" dedi. Onları çağırdım; onlarla istişare etti ve Şam'da veba çıktığını bildirdi. İhtilaf ettiler. Bazıları: "Bir iş için yola çıktın; ondan dönmeni uygun görmüyoruz" dedi. Diğerleri: "Yanında insanların geri kalanı ve Resûlullah'ın ﷺ ashabı var; onları bu vebanın üzerine götürmeni uygun görmüyoruz" dedi. "Yanımdan gidin" dedi. Sonra: "Ensarı bana çağır" dedi. Onları çağırdım; onlarla istişare etti, onlar da muhacirlerin yolunu tutup onlar gibi ihtilaf ettiler. "Yanımdan gidin" dedi. Sonra: "Burada bulunan, Fetih'te hicret etmiş Kureyş yaşlılarını bana çağır" dedi. Onları çağırdım; onlardan iki kişi bile ihtilaf etmedi. "İnsanlarla birlikte dönmeni ve onları bu vebanın üzerine götürmemeni uygun görüyoruz" dediler. Bunun üzerine Ömer insanlara: "Ben sabahleyin (dönüş için) yola çıkacağım, siz de benimle yola çıkın" diye ilan etti. ***Ebû Ubeyde b. Cerrâh: "Allah'ın kaderinden kaçmak mı?" dedi. Ömer: "Keşke bunu senden başkası söyleseydi, ey Ebû Ubeyde! Evet, Allah'ın kaderinden Allah'ın kaderine kaçıyoruz.*** Söyle bana, develerin olsa da biri verimli, diğeri çorak iki yamacı olan bir vadiye insen; verimli yamaçta otlatsan Allah'ın kaderiyle otlatmış olmaz mısın, çorak yamaçta otlatsan da Allah'ın kaderiyle otlatmış olmaz mısın?" dedi. Sonra bir işi için orada bulunmayan Abdurrahman b. Avf geldi ve: "Bu konuda bende bir bilgi var. Resûlullah'ı ﷺ şöyle buyururken işittim: ***Bir yerde onun (vebanın) olduğunu duyarsanız oraya gitmeyin. Siz bir yerde iken orada çıkarsa ondan kaçmak için oradan çıkmayın***" dedi. Bunun üzerine Ömer Allah'a hamdetti ve geri döndü.

SENED İmam Buhârî'nin rivayet zinciri (talebeden hocaya): Abdullah b. Yûsuf et-Tinnîsî ← Mâlik b. Enes ← İbn Şihâb ez-Zührî ← Abdülhamîd b. Abdurrahman ← Abdullah b. Abdullah b. Hâris ← Abdullah b. Abbas رضى الله عنهما.

KAYNAK: İmam Buhârî, Sahîh-i Buhârî, Kitâbü't-Tıb, Veba Hakkında Zikredilenler Bâbı, Hadis No. 5729.

DERECE: SAHİH — hadis âlimlerinin ittifakıyla Kur'an'dan sonra en sahih kitap olan Sahîh-i Buhârî'de yer alır.

Kaynak: sunnah.com/bukhari:5729

Bu hadis, İslam'daki karantina ilkesinin temelidir: veba bölgesine girme ve oradan çıkma. Ayrıca tedbir almanın kadere imanla çelişmediğini de gösterir.

ALINACAK DERSLER

Ebû Ubeyde'nin sorusu, Allah'ın kaderine derin bir imandan doğdu. Ömer'in cevabı, çaba ve tedbirin de Allah'ın kaderinden olduğunu öğretir. Sahâbe tam bir edeple ihtilaf etti, sonra Resûlullah'ın ﷺ sünneti ulaştırılınca ona döndü.

AMVÂS VEBASI VE VEFATI

Hicrî 18. yılda Kudüs yakınlarındaki ***Amvâs*** adlı bir köyden başlayarak Şam'da veba yayıldı. Bu veba ***Amvâs Vebası*** olarak bilinir ve aralarında birçok sahâbînin de bulunduğu yaklaşık 25.000 kişinin canını aldı.

TARİH NOTU: "ONLARI BIRAKMAM"

Rivayete göre Ebû Ubeyde'nin selameti için endişelenen Ömer ona şöyle yazdı: "Sana bir ihtiyacım var ki onu sensiz halledemem. Mektubum sana ulaşınca hemen yanıma gel."

Ebû Ubeyde, Ömer'in ne demek istediğini anladı ve şöyle cevap yazdı: ***"Ey Mü'minlerin Emîri, ihtiyacını biliyorum. Ben Müslümanların ordusunun içindeyim ve onlardan ayrılmak istemiyorum. Beni bu emrinden muaf tut."*** Ömer mektubu okuyunca ağladı.

Sonra Ebû Ubeyde vebaya yakalandı ve hicrî 18 (miladi 639) yılında, 58 yaşında vefat etti. ***Ürdün vadisinde*** (Ğavru Beysân) defnedildi; kabri bugün Ürdün'deki Deyr Allâ bölgesindedir. Vefatından önce yerine ***Muâz b. Cebel***'i bıraktı.

Rivayetin durumu: Mektup kıssasını Taberî ve tarihçiler rivayet eder. Ebû Ubeyde'nin hicrî 18'de Amvâs Vebası'nda vefat ettiği tarihçilerin ittifakıyla sabittir.

KAYNAK:
Taberî, Târîhu'r-Rusül ve'l-Mülûk (hicrî 18 olayları); İbn Kesîr, el-Bidâye ve'n-Nihâye; Zehebî, Siyeru A'lâmi'n-Nübelâ.

Ebû Ubeyde, Resûlullah'ın ﷺ "Ondan kaçmak için oradan çıkmayın" sözüne uyarak ordusuyla kalmayı seçti. Resûlullah ﷺ ayrıca vebanın her Müslüman için şehadet olduğunu buyurmuştur (Sahîh-i Buhârî 2830). Allah, musibete uğradıklarında sabredenlerden söz eder:

BAKARA SÛRESİ 2:156

ٱلَّذِينَ إِذَآ أَصَٰبَتْهُم مُّصِيبَةٌ قَالُوٓاْ إِنَّا لِلَّهِ وَإِنَّآ إِلَيْهِ رَٰجِعُونَ ١٥٦

Onlara bir musibet geldiğinde: "Biz Allah'ınız ve elbette O'na döneceğiz" derler

Meal: Diyanet İşleri Başkanlığı — quran.com/2:156

ALINACAK DERSLER

Ebû Ubeyde, halifenin kendisini çağırdığını bahane edip kendini kurtarabilirdi; ama sünnete uymayı ve zorlukta ordusunu terk etmemeyi seçti. Güvenilir lider musibet anında halkını yalnız bırakmaz. Resûlullah'ın ﷺ vaat ettiği gibi, inşallah şehit olarak vefat etti.

EBÛ UBEYDE'NİN AHLAKI

Ebû Ubeyde'nin kıssası, güzel sıfatların dengeli biçimde bir araya geldiği bir mümini tasvir eder. Savaş meydanında çetin, arkadaşlarına karşı yumuşaktı.

SIFAT	HAYATINDAN ÖRNEK
Emanet	Resûlullah ﷺ onu Emînü'l-ümme diye adlandırdı (Sahîh-i Buhârî 3744)
Resûlullah ﷺ sevgisi	Uhud'da miğfer halkalarını Peygamber'in ﷺ yanağından çekerken ön dişlerini kaybetti
Adalet	Habat seriyyesinde hurmayı tek tek paylaştırdı
Tevazu	Zâtüsselâsil'de Amr'a komutayı bıraktı ve Hâlid'in emrinde savaştı
Başkasının onurunu korumak	Hâlid mahcup olmasın diye tayin mektubunu sakladı
Zühd	Evinde yalnızca bir kılıç, bir kalkan ve bir semer vardı
Halkına vefa	Veba sırasında ordusunu terk etmeyi reddetti

ALINACAK DERSLER

Ebû Ubeyde, büyük liderliğin ne yüksek sese ne de sert tavra ihtiyaç duyduğunu ispatladı. Emanet, tevazu ve adalet bir liderin gerçek gücüdür.

© 2026 M / 1448 H Tüm hakları saklıdır Hj Che Alim Hj Che Haron — Müslümanlar için ücretsizdir

EBÛ UBEYDE KISSALARININ KAYNAKLARI

Bu tablo her kıssanın kaynağını ve derecesini özetler; böylece okuyucu sahih olanı sadece meşhur olandan ayırt edebilir.

KISSA	KAYNAK	DERECE
Ebû Talha ile kardeşlik	Sahîh-i Müslim 2528	Sahih
“Emînü’l-ümme”	Sahîh-i Buhârî 3744	Sahih
Habat seriyyesi	Sahîh-i Buhârî 4361; Sahîh-i Müslim 1935	Sahih
Necrân: “gerçekten güvenilir”	Sahîh-i Buhârî 4380	Sahih
Cennetle müjdelenen on kişi	Câmiu’t-Tirmizî 3747	Sahih
Sakîfe’de Ebû Bekir’in adaylığı	Sahîh-i Buhârî 3668	Sahih
Âişe’ye göre üçüncü aday	Sahîh-i Müslim 2385	Sahih
Serğ’de veba	Sahîh-i Buhârî 5729	Sahih
Veba şehadettir	Sahîh-i Buhârî 2830	Sahih
Bedir’de babasını öldürmesi	Hâkim; Beyhakî	Mürsel, zayıf
Uhud’da dişlerini kaybetmesi	İbn Sa‘d; İbn Hibbân	İhtilaflı
Zâtüsselâsil’de geri çekilmesi	İbn Hişâm	Siyer
“Ebû Ubeyde hayatta olsaydı…”	Müsned-i Ahmed	İhtilaflı
Tayin mektubunun saklanması	Taberî; İbn Kesîr	Tarih
Humus’ta cizyenin iadesi	Belâzürî; Ebû Yûsuf	Tarih
Ev: kılıç, kalkan, semer	Ebû Dâvûd, ez-Zühd; Ebû Nuaym	Zühd
Veba sırasında Ömer’in mektubu	Taberî	Tarih

© 2026 M / 1448 H Tüm hakları saklıdır Hj Che Alim Hj Che Haron — Müslümanlar için ücretsizdir

EBÛ UBEYDE KISSASINDAKİ ŞAHSİYETLER

ŞAHSİYET	ROLÜ
Ebû Bekir es-Sıddîk	Onu İslam'a davet etti; Sakîfe'de aday gösterdi
Ebû Talha el-Ensârî	Muhacir-ensar kardeşliğinde kardeşi
Câbir b. Abdullah	Habat seriyyesi kıssasının râvisi
Kays b. Sa'd	Aç ordu için develer kesti
Amr b. Âs	Zâtüsselâsil komutanı; Ebû Ubeyde ona komutayı bıraktı
Huzeyfe b. Yemân	Necrân heyeti kıssasının râvisi
Âişe	Ebû Ubeyde'yi halifelik için üçüncü aday olarak andı
Hâlid b. Velîd	Savaş meydanı komutanı; Ebû Ubeyde ile omuz omuza savaştı (Seri 3)
Ömer b. Hattâb	Onu Şam başkomutanlığına tayin etti; yakın dostu
Sophronius	Kudüs'ü barışla teslim eden patrik
Muâz b. Cebel	Vefatından sonra Şam'da halefi

© 2026 M / 1448 H Tüm hakları saklıdır Hj Che Alim Hj Che Haron — Müslümanlar için ücretsizdir

EBÛ UBEYDE KISSASINDAKİ YERLER

YER	OLAY
Mekke	Doğum yeri; ilk günlerde Müslüman oldu
Bedir	Bedir Savaşı (hicrî 2)
Uhud	Miğfer halkalarını Peygamber'in ﷺ yanağından çekmesi (hicrî 3)
Kızıldeniz sahili	Habat seriyyesi ve balina (hicrî 8)
Zâtüsselâsil	Amr b. Âs'a komutayı bırakması (hicrî 8)
Necrân	"Güvenilir adam" olarak gönderilmesi (hicrî 9–10)
Benî Sâide Sakîfesi	Halifeliğe aday gösterilmesi (hicrî 11)
Dımaşk	Hicrî 14'te fethedildi
Humus	Cizye halkına iade edildi
Yermük	Bizans'a karşı büyük zafer (hicrî 15)
Câbiye ve Kudüs	Ömer'i karşılaması; Kudüs'ün teslimi (hicrî 16–17)
Serğ	Ömer ile veba istişaresi (hicrî 17)
Amvâs ve Ürdün vadisi	Veba; vefatı ve defni (hicrî 18)

© 2026 M / 1448 H Tüm hakları saklıdır Hj Che Alim Hj Che Haron — Müslümanlar için ücretsizdir

EBÛ UBEYDE'NİN HAYAT KRONOLOJİSİ

YIL	OLAY
Hicretten y. 40 yıl önce	Mekke'de Benî Hâris b. Fihr kabilesinde doğdu
Nübüvvetin başı	Ebû Bekir'in davetiyle Müslüman oldu
Hicrî 1	Medine'ye hicret etti; Ebû Talha ile kardeş yapıldı
Hicrî 2	Bedir Savaşı
Hicrî 3	Uhud Savaşı; ön dişlerini kaybetti
Hicrî 8	Habat seriyyesi; Zâtüsselâsil
Hicrî 9–10	"Güvenilir adam" olarak Necrân'a gönderildi
Hicrî 11	Sakîfe; halifeliğe aday gösterildi
Hicrî 12–13	Komutanlardan biri olarak Şam'a gönderildi
Hicrî 13	Ömer tarafından Şam başkomutanlığına tayin edildi
Hicrî 14	Dımaşk ve Fahl'ın fethi
Hicrî 15	Yermük zaferi
Hicrî 16–17	Kudüs'ün Ömer'e teslimi
Hicrî 17	Serğ'de veba istişaresi
Hicrî 18	Amvâs Vebası'nda 58 yaşında vefat etti

© 2026 M / 1448 H Tüm hakları saklıdır Hj Che Alim Hj Che Haron — Müslümanlar için ücretsizdir

EBÛ UBEYDE HAKKINDA SIK SORULAN SORULAR

Bu bölüm, Ebû Ubeyde b. Cerrâh رضي الله عنه hakkında sık sorulan soruları cevaplandırır. Cevaplar kısadır; ayrıntılar önceki bölümlerdedir.

1. EBÛ UBEYDE'NİN ASIL ADI NEYDİ?

Âmir b. Abdullah b. Cerrâh el-Fihrî el-Kureşî. Daha çok künyesiyle tanındı.

2. NEDEN EMÎNÜ'L-ÜMME DİYE ANILDI?

Çünkü Resûlullah ﷺ şöyle buyurdu: "Her ümmetin bir emîni vardır; bu ümmetin emîni de Ebû Ubeyde b. Cerrâh'tır" (Sahîh-i Buhârî 3744).

3. EBÛ UBEYDE'NİN BEDİR'DE BABASINI ÖLDÜRDÜĞÜ DOĞRU MU?

Bu kıssa meşhurdur, ancak senedi mürsel ve zayıftır. Bazı tarihçiler babasının İslam'dan önce öldüğünü söyler.

4. NEDEN EL-ESREM DİYE ANILDI?

Siyer rivayetlerine göre Uhud'da miğfer halkalarını Resûlullah'ın ﷺ yanağından çekerken iki ön dişi düştüğü için.

5. HABAT SERİYYESİ NEDİR?

Hicrî 8. yılda Ebû Ubeyde komutasındaki 300 kişilik bir birlik; açlıktan ağaç yaprağı yemek zorunda kaldılar, sonunda Allah onlara bir balina rızık verdi (Sahîh-i Buhârî 4361).

6. EBÛ UBEYDE CENNETLE MÜJDELENEN ON KİŞİDEN BİRİ Mİ?

Evet. Cennetle müjdelenen on kişi hadisinde adı geçer (Câmiu't-Tirmizî 3747).

7. EBÛ UBEYDE HİÇ HALİFELİĞE ADAY GÖSTERİLDİ Mİ?

Evet. Ebû Bekir Sakîfe'de Ömer'i ya da Ebû Ubeyde'yi önerdi, fakat ikisi de Ebû Bekir'e biat etti (Sahîh-i Buhârî 3668).

8. EBÛ UBEYDE İLE HÂLİD B. VELÎD ARASINDAKİ İLİŞKİ NASILDI?

Çok güzeldi. Anlaşmazlık olmadan sırayla komuta ettiler; Ebû Ubeyde Yermük'te savaş meydanının düzenini Hâlid'e bıraktı.

9. EBÛ UBEYDE VEBA SIRASINDA NEDEN ŞAM'DAN AYRILMADI?

Çünkü ordusunu bırakmak istemedi; Resûlullah ﷺ de vebadan kaçmak için veba bölgesinden çıkmayı yasaklamıştı (Sahîh-i Buhârî 5729).

10. EBÛ UBEYDE NE ZAMAN VE NEREDE VEFAT ETTİ?

Hicrî 18. yılda Amvâs Vebası'nda vefat etti ve Ürdün vadisinde defnedildi.

11. ŞAM'DA EBÛ UBEYDE'NİN YERİNE KİM GEÇTİ?

Muâz b. Cebel; o da kısa süre sonra aynı vebada vefat etti.

12. EBÛ UBEYDE KISSASININ EN BÜYÜK DERSİ NEDİR?

Emanet ve tevazu bir liderin gerçek gücüdür; makam ve servet ihlaslı bir insanın kalbini değiştirmez.

© 2026 M / 1448 H Tüm hakları saklıdır Hj Che Alim Hj Che Haron — Müslümanlar için ücretsizdir

DERSLER VE SONUÇ

Ebû Ubeyde b. Cerrâh'ın رضى الله عنه kıssası, İslam'ın ilk günlerinde davete icabet eden Mekkeli bir adamla başlar ve veba sırasında ordusunun ortasında vefat eden bir valiyle sona erer. İkisinin arasında emanetle dolu bir hayat vardır.

DERS	EBÛ UBEYDE'NİN KISSASINDAN
Emanet şereftir	Resûlullah'tan ﷺ gelen Emînü'l-ümme unvanı
Sevgiden doğan fedakârlık	Uhud'da kaybedilen dişler
Adil liderlik	Açlıkta her adama bir hurma
Makamdan önce birlik	Amr'a komutayı bırakmak ve Hâlid'le birlikte çalışmak
Herkese adalet	Humus halkına cizyenin iadesi
Zühd	İçinde yalnızca kılıç, kalkan ve semer bulunan bir vali evi
Sonuna kadar vefa	Veba sırasında ordusunu terk etmemesi

HAYATIMIZDA EBÛ UBEYDE

Belki hiçbir zaman bir ordu yönetmeyecek ya da bir vilayeti idare etmeyeceğiz; ama her birimiz emanetler taşıyoruz: aile, iş, ilim, zaman ve mal. Bir emaneti dürüstçe yerine getirdiğimizde, birlik için geri çekildiğimizde ya da lüks içinde yaşayabilecekken sade yaşadığımızda, Ebû Ubeyde'nin izinden gitmiş oluruz.

Onun kıssası bize salgın adabını da hatırlatır: tedbirli olmak, sünnete uymak ve bize ihtiyacı olanları terk etmemek. Bu dersler kendi zamanımıza çok yakındır.

İnşallah İslam Kahramanları serisi, Kâdisiyye komutanı Sa'd b. Ebû Vakkâs ile devam edecektir. Allah, ümmetin emîni Ebû Ubeyde b. Cerrâh'tan razı olsun ve bizi Resûlullah ﷺ ve ashabıyla cennetinde bir araya getirsin.

© 2026 M / 1448 H Tüm hakları saklıdır Hj Che Alim Hj Che Haron — Müslümanlar için ücretsizdir

KAYNAKÇA

KUR'AN VE TEFSİR

Kur'ân-ı Kerîm, Osmanlı hattı ve Diyanet İşleri Başkanlığı meali. quran.com

İbn Kesîr, Tefsîru'l-Kur'âni'l-Azîm (Bakara 2:155–156; Nisâ 4:58; Tevbe 9:100; Fetih 48:29; Mücâdele 58:22).

HADİS

Sahîh-i Buhârî 2830, 3668, 3744, 3745, 4361, 4380, 5729. sunnah.com/bukhari

Sahîh-i Müslim 1935, 2385, 2419, 2528. sunnah.com/muslim

Câmiu't-Tirmizî 3747. sunnah.com/tirmidhi

Müsned-i Ahmed; Hâkim, el-Müstedrek; Beyhakî, es-Sünenü'l-Kübrâ.

SİYER, TARİH VE BİYOGRAFİ KİTAPLARI

İbn Hişâm, es-Sîretü'n-Nebeviyye (İbn İshâk'tan rivayetle).

İbn Sa'd, et-Tabakâtü'l-Kübrâ (Ebû Ubeyde b. Cerrâh'ın biyografisi).

Taberî, Târîhu'r-Rusül ve'l-Mülûk.

Belâzürî, Fütûhu'l-Büldân.

Ebû Yûsuf, Kitâbü'l-Harâc.

Ebû Nuaym el-İsfahânî, Hilyetü'l-Evliyâ.

İbn Kesîr, el-Bidâye ve'n-Nihâye.

Zehebî, Siyeru A'lâmi'n-Nübelâ.

İbn Hacer el-Askalânî, el-İsâbe fî Temyîzi's-Sahâbe; Fethu'l-Bârî Şerhu Sahîhi'l-Buhârî.

TDV İslâm Ansiklopedisi, "Ebû Ubeyde b. Cerrâh". islamansiklopedisi.org.tr/ebu-ubeyde-b-cerrah

QURANSCİENCE.MY'DEKİ İLGİLİ SERİLER

İslam Kahramanları, Seri 1: Hz. Hamza b. Abdülmuttalib, Seri 2: Hz. Ali b. Ebû Tâlib ve Seri 3: Hz. Hâlid b. Velîd. quranscience.my/#pahlawan

Siyer-i Nebî, Seri 9 (Bedir Savaşı) ve Seri 10 (Uhud Savaşı). quranscience.my/#sirah

DESTEK VE BAĞIŞ

Bu e-kitap Müslümanlar için **tamamen ücretsiz** yayımlanmıştır ve **kesinlikle satılamaz**. Araştırma masraflarına, quranscience.my sitesinin barındırma giderlerine ve yeni e-kitapların yayımına destek olmak için yapılacak bağışlar memnuniyetle karşılanır — ancak **zorunlu değildir**. Allah her bağışı sadaka-i câriye olarak kabul etsin.

BAKARA SÛRESİ 2:261

مَّثَلُ ٱلَّذِينَ يُنفِقُونَ أَمۡوَٰلَهُمۡ فِي سَبِيلِ ٱللَّهِ كَمَثَلِ حَبَّةٍ أَنۢبَتَتۡ سَبۡعَ سَنَابِلَ فِي كُلِّ سُنۢبُلَةٖ مِّاْئَةُ حَبَّةٖۗ وَٱللَّهُ يُضَٰعِفُ لِمَن يَشَآءُۚ وَٱللَّهُ وَٰسِعٌ عَلِيمٌ ٢٦١

Mallarını Allah yolunda sarfedenlerin durumu, her başağında yüz tane olmak üzere yedi başak veren tanenin durumu gibidir. Allah dilediğine kat kat verir. Allah'ın lütfü geniştir, O her şeyi bilendir.

Meal: Diyanet İşleri Başkanlığı — quran.com/2:261

SEBE SÛRESİ 34:39

قُلۡ إِنَّ رَبِّي يَبۡسُطُ ٱلرِّزۡقَ لِمَن يَشَآءُ مِنۡ عِبَادِهِۦ وَيَقۡدِرُ لَهُۥۚ وَمَآ أَنفَقۡتُم مِّن شَيۡءٖ فَهُوَ يُخۡلِفُهُۥۖ وَهُوَ خَيۡرُ ٱلرَّٰزِقِينَ ٣٩

De ki: "Doğrusu Rabbim, kullarından dilediğinin rızkını hem genişletir ve hem de ona daraltıp bir ölçüye göre verir; sarfettiğiniz herhangi bir şeyin yerine O daha iyisini koyar, çünkü O rızık verenlerin en hayırlısıdır."

Meal: Diyanet İşleri Başkanlığı — quran.com/34:39

HADİS — SAHÎH-İ MÜSLİM, NO. 2588

حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ أَيُّوبَ، وَقُتَيْبَةُ، وَابْنُ، حُجْرٍ قَالُوا حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ، - وَهُوَ ابْنُ جَعْفَرٍ - عَنِ الْعَلاَءِ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، عَنْ رَسُولِ اللَّهِ صلى الله عليه وسلم قَالَ « مَا نَقَصَتْ صَدَقَةٌ مِنْ مَالٍ وَمَا زَادَ اللَّهُ عَبْدًا بِعَفْوٍ إِلاَّ عِزًّا وَمَا تَوَاضَعَ أَحَدٌ لِلَّهِ إِلاَّ رَفَعَهُ اللَّهُ ».

TERCÜME:

Ebû Hüreyre'den رضى الله عنه, Resûlullah'tan ﷺ rivayet edildiğine göre şöyle buyurdu: "Sadaka maldan bir şey eksiltmez. Allah affeden kulun ancak izzetini artırır. Allah için alçakgönüllü olanı da Allah mutlaka yükseltir."

SENED: İmam Müslim'in rivayet zinciri (talebeden hocaya): Yahya b. Ayyub, Qutaibah b. Sa'id ve 'Ali b. Hujr ← Isma'il b. Ja'far ← al-'Ala' b. 'Abdurrahmân ← babası 'Abdurrahmân b. Ya'qub ← Ebû Hüreyre رضى الله عنه .

KAYNAK: İmam Müslim, Sahîh-i Müslim, Kitâbü'l-Birr ve's-Sıla ve'l-Âdâb, affetmeye ve tevazua teşvik bâbı, Hadis No. 2588.

DERECE: SAHİH — Sahîh-i Müslim'de yer alır.

Kaynak: sunnah.com/muslim:2588

HADİS — SAHÎH-İ MÜSLİM, NO. 1631

حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ أَيُّوبَ، وَقُتَيْبَةُ، - يَعْنِي ابْنَ سَعِيدٍ - وَابْنُ حُجْرٍ قَالُوا حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ، - هُوَ ابْنُ جَعْفَرٍ - عَنِ الْعَلاَءِ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صلى الله عليه وسلم قَالَ « إِذَا مَاتَ الإِنْسَانُ انْقَطَعَ عَنْهُ عَمَلُهُ إِلاَّ مِنْ ثَلاَثَةٍ إِلاَّ مِنْ صَدَقَةٍ جَارِيَةٍ أَوْ عِلْمٍ يُنْتَفَعُ بِهِ أَوْ وَلَدٍ صَالِحٍ يَدْعُو لَهُ ».

TERCÜME:

Ebû Hüreyre'den رضى الله عنه rivayet edildiğine göre Resûlullah ﷺ şöyle buyurdu: "İnsan ölünce ameli kesilir; ancak üç şey müstesnadır: sadaka-i câriye, faydalanılan ilim ya da kendisine dua eden salih evlat."

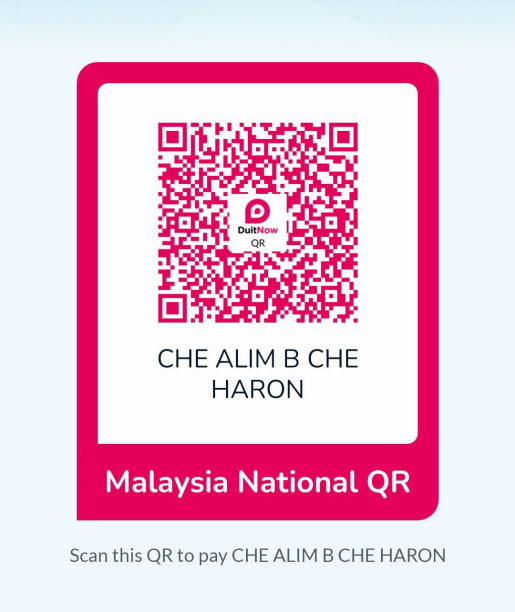
SENED: İmam Müslim'in rivayet zinciri (talebeden hocaya): Yahya b. Ayyub, Qutaibah b. Sa'id ve 'Ali b. Hujr ← Isma'il b. Ja'far ← al-'Ala' b. 'Abdurrahmân ← babası 'Abdurrahmân b. Ya'qub ← Ebû Hüreyre رضى الله عنه .

KAYNAK: İmam Müslim, Sahîh-i Müslim, Kitâbü'l-Vasiyye, insana ölümünden sonra ulaşan sevap bâbı, Hadis No. 1631.

DERECE: SAHİH — Sahîh-i Müslim'de yer alır.

Kaynak: sunnah.com/muslim:1631

CEZÂKUMULLÂHU HAYRAN KESÎRÂ

Bağış yapmak için yukarıdaki QR kodunu (DuitNow) okutun.

Uluslararası bağışçılar: yukarıdaki PayPal QR kodunu okutun ya da şu adresi ziyaret edin: paypal.me/quranscience

© 2026 M / 1448 H Tüm hakları saklıdır Hj Che Alim Hj Che Haron — Müslümanlar için ücretsizdir